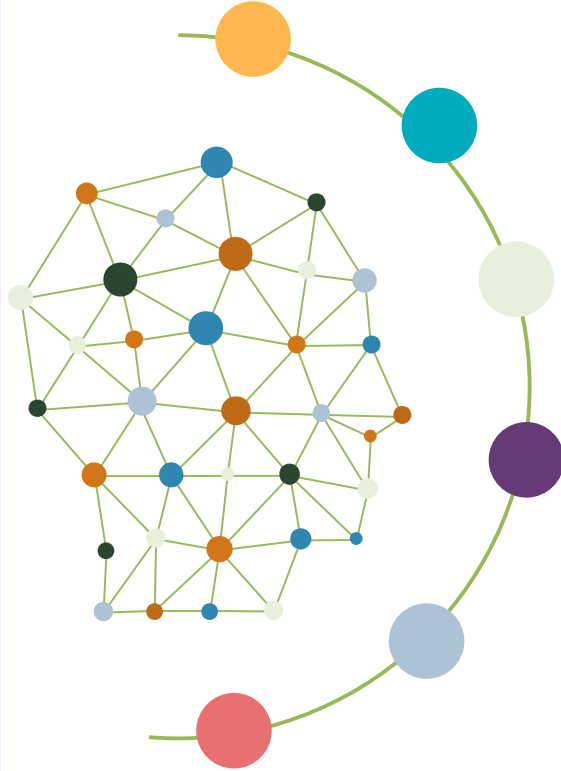

MANTIK DERSİ KONU TEKRARI

- ❑ Mantık: doğru düşünmenin ve akıl yürütmenin ilke ve kurallarını inceleyen normatif bir disiplindir.
- ❑ Mantık sadece akıl yürütme biçimindeki düşünceyi konu alır. Düşüncenin oluşumunu değil düşünmenin biçimiyle ilgilenir.
- ❑ Bir düşüncenin mantığın konusu olabilmesi için öncelikle dil aracılığıyla ifade edilmesi gerekir.
- ❑ Mantık İnsanın Biyolojik, Psikolojik, Toplumsal Ve Tarihi Yönüyle Değil Sadece Aklını Doğru Kullanmasıyla İlgilenir. Yani Mantık Doğru Düşünmenin Şeklini İnceler.

MANTIK DERSİ KONU TEKRARI

Dikkat

Tüm dört ayaklılar etle beslenir. (I. Öncül)

Tavşan dört ayaklıdır. (II. Öncül)

Öyleyse tavşan etle beslenir. (Sonuç)

Bu Örneğimizde De Görüldüğü Gibi Mantık Tavşanların Dört Ayaklı Olup Olmadığıyla Yada Etle Beslenip Beslenmediğine Bakmaz .

O Yapılan Akıl Yürütmenin Biçimsel Olarak Doğruluğa Bakar. Yani Öncüller Sonuç Birbiriyle Uyumlu Mu Doğru Akıl Yürütme Yapılmış Mı Ona Bakar.

**MANTIK
DERSİ
KONU
TEKRARI**

MANTIĞIN ÖZELLİKLERİ

1

**NORMATİF BİR
BİLİMDİR**

5

**MATEMATİKLE BİRLİKTE
KESİNLİĞİ EN YÜKSEK
BİLİMDİR.**

3

**DENEY VE GÖZLEME
DAYANMAZ**

2

**OLANI DEĞİL
OLMASI GEREKENLE
İLGİLENİR.**

4

**İDEAL YANI FORMEL
BİR BİLİMDİR.
(AKLA DAYANIR)**

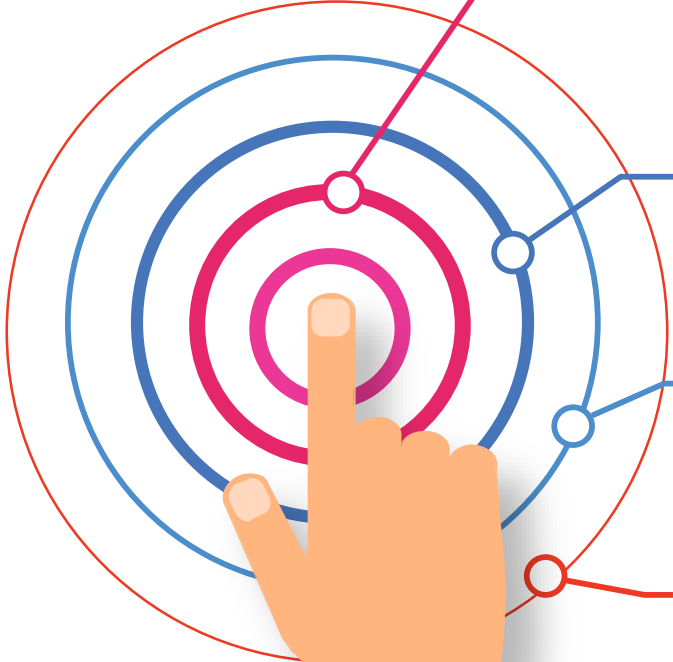
AKIL İLKELERİ

ÖZDEŞLİK İLKESİ

ÇELİŞMEZLİK İLKESİ

ÜÇÜNCÜ HALİN
İMKANSIZLIĞI

YETER-SEBEP İLKESİ

MANTIK DERSİ KONU TEKRARI

ÖZDEŞLİK İLKESİ

* BU İLKE

Bir şey ne ise odur. Yada bir şey kendisiyle aynıdır. Şeklinde ifade edilir. A, A' dır şeklinde gösterilir.

»» İnsan insandır

* UYARI

Özdeşlik, benzerlik ve eşitlik kavramlarının anlamlarından farklıdır. Eşitlik ve benzerlikte iki farklı varlık vardır. özdeşlik ise bir şeyin kendisi olmasıdır.

»» Kitap kitaptır.
Elma elmadır.

MANTIK DERSİ KONU TEKRARI

ÇELİŞMEZLİK İLKESİ

BU İLKE *

Bir şey kendisinden başka bir şey olamaz.
Veya bir şey aynı zaman ve koşullarda
hem kendisi hem de başkası olamaz.

İnsan hem ölümlü hem de
ölümsüz olamaz

Ağaç hem var hem de yok olamaz.
Bir öğrenci aynı zamanda hem
çalışkan hem de tembel olamaz.

MANTIK DERSİ KONU TEKRARI

ÜÇÜNCÜ HALİN İMKANSIZLIĞI

BU İLKE *

Bir önermenin ya doğru yada yanlış olduğunu ifade eder. Bir şey ya kendisidir yada kendisi olmayandır, bunun dışında üçüncü bir durum düşünülemez.

UYARI *

Bu ilke nedeniyle Aristo mantığı iki değerli mantık olarak anılmaktadır.

Bir şey ya doğrudur yada yanlıştır. Üçüncü bir hal olamaz.

Ya bu deveyi güdersin yada bu diyardan gidersin Pencere ya kapalıdır yada değildir.

MANTIK DERSİ KONU TEKRARI

YETER SEBEP İLKESİ

BU İLKE *

Hiçbir yargı yeter bir sebep, gerekçe olmadan doğru değildir. Veya her şeyin bir nedeni vardır şeklinde ifade edilir.

UYARI *

Her şeyin tüm nesne ve varlıkların bir nedeni vardır ve nedensiz hiçbir şey olamaz. Her şeyin bir varolma sebebi vardır.

Havanın aydınlanması için güneşin doğması gerekir.

“Çalışırsan başarırsın.”
“Yağmur yağarsa yerler ıslanır.”,

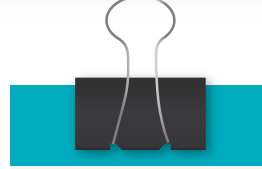
ÖRNEKLER

MANTIK DERSİ KONU TEKRARI

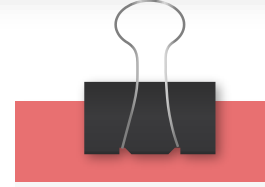
YARIŞMAYI YA
KAZANIRSIN
YADA
KAZANAMAZSIN

ÜÇÜNCÜ HALİN
İMKANSIZLIĞI

İNSAN HEM
DÜRÜST HEMDE
YALNCI
OLAMAZ

ÇELİŞMEZLİK
İLKESİ

ÇOCUK
ÇOCUKTUR.

ÖZDEŞLİK
İLKESİ

ATEŞ YAKICIDIR.
O HALDE ELİNİ
ATEŞE
DOKUNDURURSAN
YANARISIN.

YETER SEBEP
İLKESİ

**MANTIK
DERSİ
KONU
TEKRARI**

ÖZETLEYELİM

**BİR ŞEY NE
İSE ODUR.**

**ÖZDEŞLİK
İLKESİ**

**BİR ŞEY HEM
KENDİSİ HEM
DE BAŞKASI
OLAMAZ.**

**ÇELİŞMEZLİK
İLKESİ**

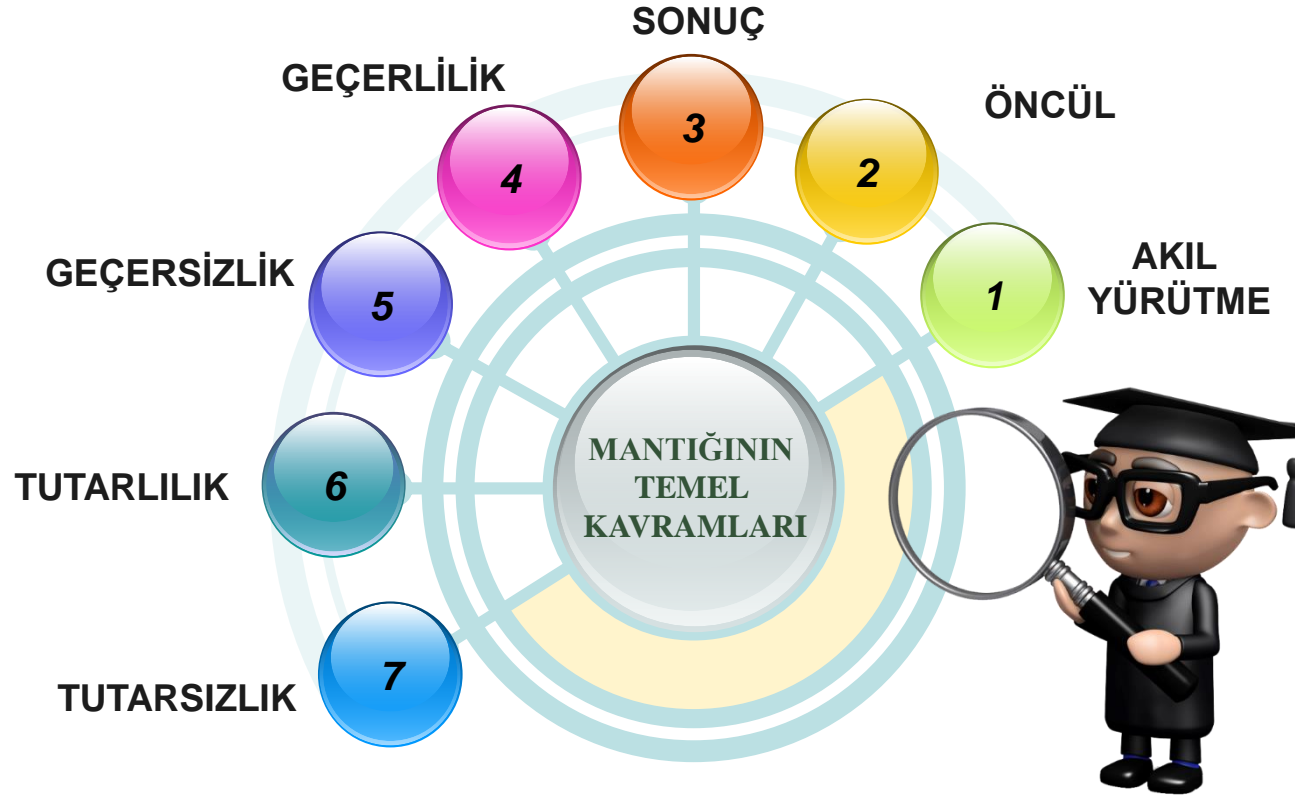
**BİR ŞEY YA
DOĞRUDUR
YADA
YANLIŞTIR.**

**ÜÇÜNCÜ HALIN
İMKANSIZLIĞI**

**HER ŞEYİN BİR
NEDENİ
VARDIR.
NEDENSİZ BİR
ŞEY OLAMAZ.**

**YETER SEBEP
İLKESİ**

MANTIK DERSİ KONU TEKRARI

MANTIK DERSİ KONU TEKRARI

1-AKIL YÜRÜTME

Bilinenlerden hareketle bilinmeyen hakkında bilgi elde etme yöntemidir. En az iki önermeden hareketle yeni bir sonuç bulma işlemidir.

Akıl yürütmede en az iki önermeye ihtiyaç vardır.

Örneğin;

Bütün insanlar duyguludur. (öncül)

Canan insandır. (öncül)

O halde Canan duyguludur. (sonuç)

2-ÖNCÜL

Sonuç önermesinden önce gelerek sonuca dayanarak oluşturulan önermelere öncül önerme denir.

3-SONUÇ

Öncül önermelere dayanarak varılan önermelere sonuç denir.

GEÇERLİLİK-GEÇERSİZLİK

MANTIK DERSİ KONU TEKRARI

4-GEÇERLİLİK

- ❖ Öncül önermelerin sonuç önermesini zorunlu kılması durumudur.
- ❖ Öncüller doğru olduğunda sonucun da zorunlu olarak doğru olmasıdır.

❖ **Örnek:**

Bütün üniversite adayları lise mezunudur.(öncül)

Cemre üniversite adayıdır.(öncül)

O halde cemre lise mezunudur.(sonuç)

- ❖ ÇIKARIMIN GEÇERLİ OLMASI ÖNCÜLLERİN DOĞRU İKEN SONUCUN YANLIŞ OLMAMASINA BAĞLIDIR.

5-GEÇERSİZLİK

- ❖ Bir akıl yürütmeye sonuç önermesinin öncül önermelerden zorunlu olarak elde edilememesidir.
- ❖ Yani öncüller doğru olduğu halde sonucun doğru olmaması yada yanlış olmasıdır.

❖ **Örnek:**

Bütün öğrenciler insandır(öncül)

Melisa öğrencidir.(öncül)

O halde melisa pilottur.(sonuç)

- ❖ Sonuç önermesine öncüllerden zorunlu olarak ulaşamadığı için bu çıkarım GEÇERSİZDİR.

TUTARLILIK-TUTARSIZLIK

MANTIK DERSİ KONU TEKRARI

6-TUTARLILIK

- ❖ Bir akıl yürütmedeki yargıların birbiriyle uyumlu olması ve çelişki içermemesidir.
- ❖ Yargının akıl ilkelerine uygun olmasıdır.
- ❖ Örnek:
- ❖ Yardımsever bir insanın yardıma muhtaç olan birine yardım etmesidir.

7-TUTARSIZLIK

- ❖ Aynı akıl yürütme içerisindeki önermelerin birbiri ile uyumlu olmaması ve çelişmesidir.
- ❖ Akıl yürütmede öne sürülen bir önermeyi daha sonra başka bir önerme ile çürütmedir.
- ❖ Örnek
- ❖ Çalmak kötüdür. Diyen birinin insan gerektiğinde demesi.

MANTIK DERSİ KONU TEKRARI

BİLGİ DOĞRUSU

- Doğruluğu deney ve gözlemlerle ispatlanabilen yargılardır.
- Bilgi doğrusu ile olgusal bilimlerle ilgilenir.
- İçerik önemlidir.
- Dünya yuvarlaktır.
- Su 100°C kaynar.

DOĞRULUK DEĞERİ

DOĞRULUK DEĞERİ:

önermelerin doğru veya yanlış olabilmesi durumudur.

DOĞRU: önermenin ilgili olduğu nesneyi, olayı olduğu gibi yani gerçeği ifade etmesidir.

Ör: Ankara Türkiye'nin başkentidir.

YANLIŞ: önermenin ilgili olduğu nesneyi, olayı olduğu gibi yani gerçeği ifade etmemesidir.

Ör: İstanbul Türkiye'nin başkentidir.

MANTIK DOĞRUSU

- Doğruluğu deney ve gözlemlerle değil akıl yürütme yoluyla ortaya koyan yargılardır.
- Örnek:
Bütün kuşlar kanatlıdır.
Kartal kanatlıdır.
O halde kartal bir kuştur.
- ÖNEMLİ!!
- Mantık bilgi doğrusu ile değil akıl doğrusu ile ilgilenir.
- İçerik değil biçim önemlidir.

MANTIK DERSİ KONU TEKRARI

AKIL YÜRÜTME YÖNTEMLERİ

Akil yürütme: zihnin hazır olan veya verilmiş olan bazı bilgi yada önermelerden hareketle, verilmemiş başka bir yargıyı çıkarma işlemi ve yöntemidir.

01

TÜMEVARIM

02

TÜMDENGELİM

03

ANALOJİ

FELSEFE ATÖLYESİ

MANTIK DERSİ KONU TEKRARI

1-TÜMEVARIM

- ❑ Özelden genele yapılan akıl yürütmedir.
- ❑ Tek tek nesnelere olaylardan hareketle genel bir ilkeye varma işlemidir.
- ❑ Aristo mantığına göre tümevarım yoluyla ulaşılan sonuçlar hiçbir zaman kesin doğru değildir. Bunun nedeni sonucun öncülleri aşan bir anlama sahip olmasıdır.
- ❑ İkiye ayrılır.

EKSİK TÜMEVARIM
Bir bütünü oluşturan parçaların bir kısmının incelenmesi ile genel bir sonuca varmadır. Eksik tümevarımda sonuç kesin değildir.

TAM TÜMEVARIM
Bir bütünü oluşturan parçaların hepsinin tek tek incelenmesi ile genel bir sonuca varmadır. Ulaşılan sonucun doğruluk değeri kesindir.

Örnek: Ertunç öğrencidir ders çalışır.
Sümeyra öğrencidir ders çalışır.
Ahmet öğrencidir ders çalışır.
O halde bütün öğrenciler ders çalışır.

ÖRNEK

Pazartesi, salı, çarşamba, perşembe, cuma, cumartesi, pazar her biri 24 saattir.

Pazartesi, salı, çarşamba, perşembe, cuma, cumartesi, pazar haftanın tüm günleridir.

O halde haftanın tüm günleri 24 saattir.

MANTIK DERSİ KONU TEKRARI

Örnek:

Elif basketbol oyuncusudur ve uzun boyludur.
Berk basketbol oyuncusudur ve uzun boyludur.
Fatma basketbol oyuncusudur ve uzun boyludur.
O hâlde bütün basketbol oyuncularını uzun boyludur.

EKSİK
TÜMEVARIM

Örnek:

Amasya yağışlıdır.	Karabük yağışlıdır.
Artvin yağışlıdır.	Kastamonu yağışlıdır.
Bartın yağışlıdır.	Ordu yağışlıdır.
Bayburt yağışlıdır.	Rize yağışlıdır.
Bolu yağışlıdır.	Samsun yağışlıdır.
Çorum yağışlıdır.	Sinop yağışlıdır.
Düzce yağışlıdır.	Tokat yağışlıdır.
Giresun yağışlıdır.	Trabzon yağışlıdır.
Gümüşhane yağışlıdır.	Zonguldak yağışlıdır.

O hâlde bütün Karadeniz şehirleri yağışlıdır.

TAM
TÜMEVARIM

MANTIK DERSİ KONU TEKRARI

- ❑ Genelden genele ve genelden özele yapılan akıl yürütme biçimidir.
- ❑ Genel bir ilkeden hareketle tek tek olaylara, nesnelere zorunlu olarak ulaşan akıl yürütme türüdür.

Bütün insanlar ölümlüdür.

Sokrates insandır.

O halde Sokrates ölümlüdür.

Örnek : Bütün hayvanlar canlıdır.

Kedi hayvandır.

O halde kedi de canlıdır.

Örnek : Bütün hayvanlar solunum yapar.

Bütün tavşanlar hayvandır.

O halde bütün tavşanlar solunum yapar.

Örnek:

Bütün insanlar hareket eder. (Öncül)

Farabi insandır. (Öncül)

Öyleyse Farabi hareket eder. (Sonuç)

MANTIK DERSİ KONU TEKRARI

Benzerlikten hareket eden akıl yürütme biçimidir. İki farklı önerme arasındaki benzerlik veya benzerliklerden yola çıkılarak birisi için geçerli olan şeyin diğeri için de geçerli olmasının öne sürülmesidir. Özelden özele akıl yürütmedir. Analoginin sonucu olasılıklıdır.

Orhan Veli şairdir ve duyusaldır.
Melih Cevdet de şairdir. → benzerim
O halde Melih Cevdet de duyusaldır.

Örnek:

Dünyada hava, su ve canlılar vardır.
Mars'ta da hava ve su vardır.
O hâlde Mars'ta da canlılar olabilir (vardır).

MANTIĞIN UYGULAMA ALANLARI

**MANTIK
DERSİ
KONU
TEKRARI**

MANTIK DERSİ KONU TEKRARI

MANTIK VE GÜNLÜK YAŞAM

- ❑ Mantığın pratik hayattaki kullanımını eleştirel düşünme ve akılcı tartışmada şeklinde ortaya çıkar. Buradaki amaçları da doğruya ulaşmaktır.
- ❑ Mantıktan yararlanan insan eleştirel düşünen ve akıl yürütme biçimlerini kullanan insandır.
- ❑ Mantık insanın tutarlı ve geçerli düşünmesine yardımcı olur.
- ❑ Mantıktan yararlanan insan ispatlanmamış güvenilmez olmayan çelişkili bilgilere inanmaz ve güvenmez.

MANTIK VE BİLİM

- ❑ Bilimin amacı, mantıksal verilere dayanarak doğru düşünceyi ve doğru çıkarımları sağlamaktır.
- ❑ Bilim adamları araştırmaları her safhasında nasıl ki deney ve gözleme başvuruyorsa akıl ilkelerine de başvurmak zorundadır. Nitekim akıl ilkelerine uymayan bilgiler anlamsız çelişkili ve tutarsız olabilir.

MANTIĞIN UYGULAMA ALANLARI

MANTIK VE TEKNİK

- ❖ Teknik elemanlar insanların hayatını kolaylaştıran teknik araç gerçek ve makine yaparken mantık ilkelerini kullanırlar.
- ❖ Ör: bilgisayar, asansör, trafik lambaları, akıllı tahtalar, akıllı telefonlar, yapay zeka, hızlı tren gibi..
- ❖ Mantık ilkeler hayatımızın her alanında bizimle beraberlerdir.

MANTIK VE MATEMATİK

- ❖ Matematik, geometri ve mantık gibi bilimlerin konuları tabiatta yoktur. Onlar zihnin soyutlama yeteneğiyle oluşturulmuşlardır. Yani soyut olduğu için deney ve gözlem yöntemi uygulanamaz. Tümünden gelim yöntemi ve birtakım ispatlama yöntemi kullanılır ve bunlarda mantık ilkelerine uymak zorundadırlar.

MANTIK DERSİ KONU TEKRARI

MANTIK VE FELSEFE

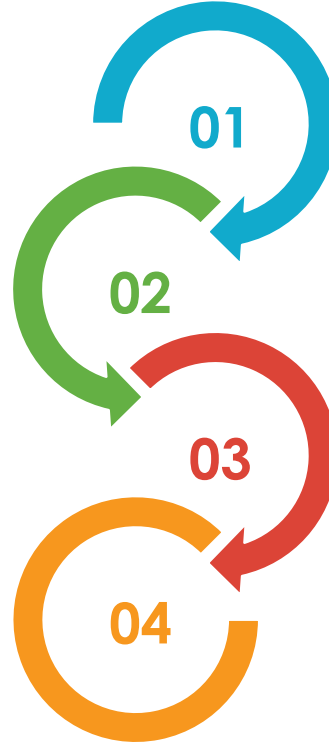
- Felsefe mantığın ilkelerini kullanarak, herhangi bir bilginin kaynağını değerini ve sınırlarını sistemli bir şekilde inceler bu yeni bilgiler elde eder.
- Filozoflarda görüşlerini ortaya koyarken mantık ilkelerinden yararlanırlar. Çünkü bir felsefenin doğru ve yanlışlığı söz konusu değildir. Söz konusu olan tutarlı ve geçerli olmasıdır.
- Tarihsel açıdan felsefe ile mantık yakın ilişki içinde olmuşlardır. Hatta klasik mantık 19.yy kadar felsefenin içerisinde yer almıştır.
- Felsefe bir bahçe ise mantık da onun duvarlarıdır.

MANTIK DERSİ KONU TEKRARI

MANTIĞIN FAYDALARI

Tutarlı olmayı,
birbiriyle çelişen
düşünce ve iddialara
zihinde yer vermemeyi
sağlar.

Verilen bilgilere dayalı
olarak doğru
sonuçlara ulaşmayı
sağlar.

İnsana açık ve seçik
düşünme olanağı
sağlar. Muhakeme
gücünü artırır.

İnsanlar arası iletişimde
ortak bir anlayışın
olmasını sağlar.
Dilin doğru kullanımını
sağlar.

FAYDALI OLMASI DİLEĞİYLE

ERDAL AYDEMİR